

1.6.3 Ekologické poľnohospodárstvo

Aby pôda mohla byť považovaná za ekologický obrábanú, musí podstúpiť proces konverzie. Celková plocha pôdy využívanej na ekologickú poľnohospodársku výrobu je sumou pôdy, ktorá je v čase konverzie a po nej. Využívanie ekologicky obrábanej pôdy (t. j. budúcej aj v čase konverzie) za posledné obdobie významne vzrástlo v krajinách EÚ-28. Celková plocha pôdy využívanej na ekologickú poľnohospodársku výrobu predstavovala 10,3 milióna hektárov v roku 2014, pričom v roku 2002 to bolo iba 5,7 milióna hektárov a ďalej vykazuje stúpajúci trend. Nárast plochy obrábanej ekologickej pôdy bol vyšší medzi rokmi 2013 a 2014 a predstavoval 2,3 percenta v porovnaní s obdobím medzi rokmi 2012 a 2013 (0,2 %) (Eurostat, 2016).

Veľkosť pôdy určenej na ekologickú poľnohospodársku výrobu za posledné desaťročie bola konvertovaná každoročne približne o 500-tisíc hektárov, čo predstavuje významný nárast vzhľadom na to, že rozloha pôdy určenej na ekologickú poľnohospodársku výrobu reprezentuje iba 5,7 percentá z celkovej výmery pôdy využívanej v poľnohospodárstve v členských štátoch EÚ. (IFOAM, 2016).

Plocha ekologicky obrábanej pôdy v krajinách EÚ

Chorvátsko, Malta a Slovensko od roku 2013 do roku 2014 zaznamenali najväčší rast ekologicky obrábanej pôdy (viac ako 10 %) v porovnaní s inými krajinami, ale až 13 členských štátov EÚ-28 zaznamenalo pokles (tab. 8). Najvýznamnejší pokles bol v Bulharsku, o 8 373 ha (asi -15%) a na Cypre o 428 ha (asi - 10%). Španielsko, Taliansko, Francúzsko a Nemecko dosiahli spolu asi 51 percent ekologicky obrábanej pôdy v rámci krajín EÚ-28 v roku 2014. Najväčšou rozlohou pôdy využívanej na ekologickú poľnohospodársku výrobu z členských štátov EÚ-28 v roku 2014 disponovalo Rakúsko (asi 20% z celkovej poľnohospodárskej pôdy v krajine) a Lichtenštajnsko (31 %) malo najväčší podiel v Európe. Z krajín vyšehradskej štvorky, dominovala Česká republika (11,1 %) a Slovensko (9,5 %). Poľsko (4,3 %) a Maďarsko boli pod priemerom krajín európskej únie EÚ-28 (5,7 %) (Eurostat, 2016).

V krajinách EÚ-15 (ktoré tvorili Európsku úniu pred pristúpením nových členov v roku 2004 – „krajiny starej“ Únie) pôda využívaná na ekologickú poľnohospodársku výrobu v roku 2014 predstavovala 6,1 a 4,7 percentá v krajinách, ktoré vstúpili do Európskej únie po roku 2004. Z nových členských štátov viac ako 10 percent poľnohospodárskej pôdy využívanej na ekologickú výrobu potravín alebo iných komodít (napr. bioosivá a pod.) bolo v Estónsku (16,2 %), Lotyšsku (11,2 %) a Českej republike (11,1 %).

Tabuľka 8 Plocha ekologicky obrábanej pôdy v krajinách EÚ v rokoch
2013 – 2014

Krajina	Rok 2013	Rok 2014	Zmena (%) (2013 – 2014)
	Veľkosť pôdy (ha)	Veľkosť pôdy (ha)	
EÚ – 28	10 084 908	10 315 170	2,3
Belgicko	62 471	66 704	6,8
Bulharsko	56 287	47 914	–14,9
Česká republika	474 231	472 663	–0,3
Dánsko	169 298	165 773	–2,1
Nemecko	1 008 926	1 033 807	2,5
Estónsko	151 164	155 560	2,9
Írsko	53 812	51 871	–3,6
Grécko	383 606	362 826	–5,4
Španielsko	1 610 129	1 710 475	6,2
Francúzsko	1 060 756	1 118 845	5,5
Chorvátsko	40 660	50 054	23,1
Taliansko	1 317 177	1 387 913	5,4
Cyprus	4 315	3 887	–9,9
Lotyšsko	185 752	203 443	9,5
Litva	165 885	164 390	–0,9
Luxembursko	4 447	4 490	1,0
Maďarsko	131 018	124 841	–4,7
Malta	7	34	380,9
Holandsko	48 936	49 159	0,5
Rakúsko	526 689	525 521	–0,2
Poľsko	669 863	657 902	–1,8
Portugalsko	197 295	212 346	7,6
Rumunsko	301 148	289 252	–4,0
Slovinsko	38 664	41 237	6,7
Slovensko	157 848	180 307	14,2
Fínsko	204 810	210 649	2,9
Švédsko	204 810	210 69	2,9
Veľká Británia	558 718	521 475	–6,7
Nórsko	51 662	49 827	–3,6
Švajčiarsko	127 282	133 002	4,5
Srbsko	–	9 548	–
Turecko	474 766	515 817	8,6

Zdroj: Eurostat (2016)

Napriek vysokým podielom ekologických pozemkov v niektorých nových členských štátoch EÚ celková produkcia ekologických výrobkov bola nízka vzhľadom na vysoký podiel trávnatých porastov v niektorých krajinách a nedostatok spracovateľských zariadení. Pre kandidátov a potenciálnych kandidátov na členstvo v EÚ podiely ekologicky obrábanej pôdy boli stále nízke (Eurostat, 2016).

V roku 2014 bola v Rakúsku, Dánsku, Nemecku a Anglicku pozorovaná stagnácia alebo pokles z pohľadu veľkosti plochy pôdy využívanej na ekologickú poľnohospodársku výrobu a v množstve ekologických fariem, čo môže byť výsledkom konsolidácie rozvoja ekologického poľnohospodárstva. V iných európskych krajinách bola situácia opačná. Napríklad v Belgicku, vo Francúzsku, Taliansku, Portugalsku, Španielsku, Bulharsku, Chorvátsku a na Slovensku plocha pôdy využívanej na ekologickú poľnohospodársku výrobu vzrástla o viac ako päť percent oproti roku 2013. V Portugalsku, Španielsku a Bulharsku bol takisto pozorovaný nárast počtu ekofariem (IFOAM, 2016).

Veľkosť pôdy v čase konverzie určená ako percento z celkovej plochy pôdy využívanej na ekologickú poľnohospodársku výrobu môže byť považovaná za ukazovateľ o potenciálnom raste v odvetví ekologickej výroby v ďalších rokoch. V roku 2014 sedem členských štátov EÚ malo podiel pôdy v konverzii menší ako 10 percent (Veľká Británia mala najnižšiu hodnotu 3,5 %), trinásť členských štátov EÚ málo podiely medzi 10 až 20 percentami a sedem krajín viac ako 20 percent – najväčší podiel takejto pôdy bol v nasledujúcich krajinách: Bulharsko (68,3%), Chorvátsko (55,1 %) a na Malte (49,7 %) (Eurostat, 2016).

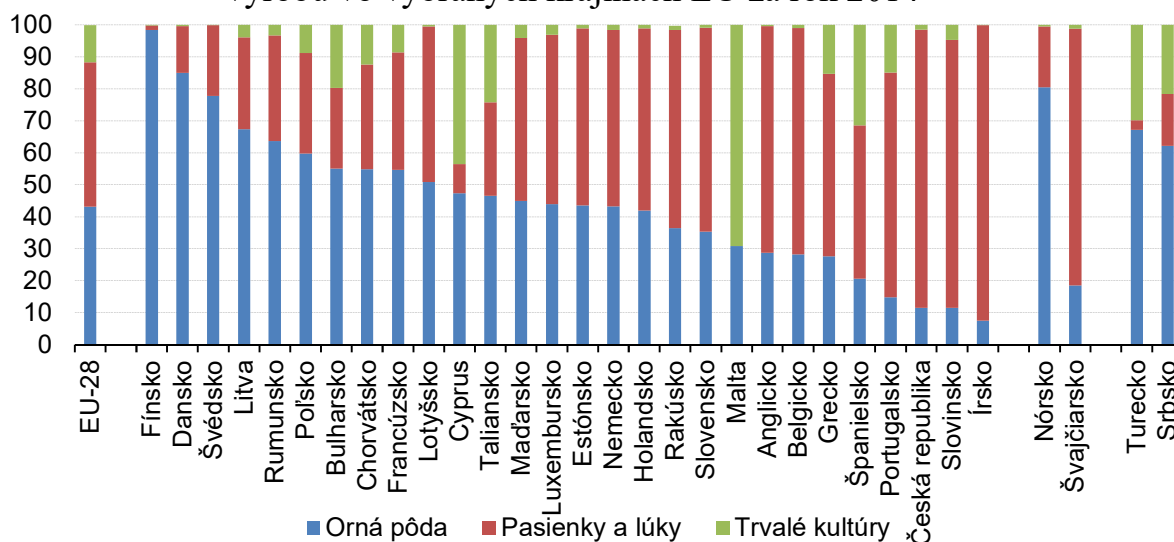
Ekologická pôda využívaná na ekologickú poľnohospodársku výrobu je rozdelená do troch hlavných typov:

- orná pôda (obilniny, čerstvá zelenina, zelené krmivo a priemyselné plodiny),
- trvalé kultúry (najmä ovocné stromy a bobuľoviny, olivové háje a vinice),
- trávnaté trávnaté porasty (lúky) a pasienky.

Pasienky a lúky sa väčšinou používajú na pasenie pri chove ekologických hospodárskych zvierat. V roku 2014 tvorili pasienky a lúky v krajinách EÚ-28 4,7 milióna ha (45,7 %) celkovej pôdy využívanej na ekologickú poľnohospodársku výrobu. Podiel ornej pôdy a trvalých kultúr predstavoval 42,8 a 11,5 percentá. V 10 členských štátoch EÚ (vo Fínsku, v Dánsku, vo Švédsku, v Rumunsku, Poľsku, Bulharsku, vo Francúzku, v Lotyšsku a v Litve a na Cypre) orná pôda predstavovala viac ako 50 percent ekologickej pôdy, zatiaľ čo v štrnástich členských štátoch EÚ (v Luxembursku, Estónsku, Nemecku, Holandsku, Rakúsku, na Slovensku, v Anglicku, Belgicku, Grécku, Španielsku, Portugalsku, Českej republike, Slovinsku a Írsku) pasienky a lúky prevládali (viac ako 50 %). Orná pôda prevládala vo Fínsku, v Dánsku a vo Švédsku s podielom 98

%, 85 % a 78 %, zatiaľ čo pasienky a lúky v Írsku (92 %), Českej republike (87 %) a v Slovinsku (84 %). Na Slovensku v roku 2015 prevládali pasienky a lúky (obr. 15) (Eurostat, 2016).

Obrázok 15 Využívanie ekologickej pôdy na ekologickú poľnohospodársku výrobu vo vybraných krajinách EÚ za rok 2014

Zdroj: (Eurostat, 2016)

Vo väčšine členských štátov EÚ trvalé kultúry predstavovali relatívne nevýznamný podiel pôdy, ktorá bola v období konverzie (v 16 členských štátoch EÚ predstavovali menej ako 5 %). V roku 2014 trvalé kultúry reprezentovali 10 až 20% pôdy, ktorá bola v období konverzie v Bulharsku, Chorvátsku, Grécku a Portugalsku, zatiaľ čo v Taliansku a Španielsku bol tento podiel vyšší ako 20 percent. Cyprus a Malta mali najvyšší podiel v tejto oblasti, a to 44 % a 69 % – v týchto krajinách dominovali olivovníky.

Najviac ornej pôdy v EÚ bolo v roku 2014 využívané na pestovanie obilnín a zeleného krmiva. V štrnástich členských štátoch EÚ tvorili tieto dve kategórie spolu viac ako 80 percent celkovej ekologickejšieho obrábanej pôdy (v čase a po konverzii tab. 9). Litva a Rumunsko pestovali najvyšší podiel obilnín medzi členskými štátmi EÚ (61,8 % a 55,7 %), Švédsko a Veľká Británia najvyšší podiel zeleného krmiva (príslušné 67,9 % a 62,7 %). Bulharsko malo najvyšší podiel technických plodín (37,4 %), Malta (32,3 %) a Holandsko (29,2 %) mali najväčší podiel čerstvej zeleniny (pozri tabuľku 2)(Eurostat, 2016).

Tabuľka 9 Celková plocha ekologicky obrábanej pôdy a podiel hlavných orných plodín

Krajina	Celková pôda (ha)	Obilniny	Technické plodiny	Zelené krmivo	Čerstvá zelenina
EÚ–28	4 411 376,1	35,0	5,0	41,4	2,8
Belgicko	18 886,7	42,8	1,7	42,6	5,6
Bulharsko	26 382,9	40,9	37,4	7,8	4,3
Česká republika	54 429,8	44,6	6,1	41,7	0,2
Dánsko	140 995,0	36,5	0,7	54,9	1,5
Nemecko	447 742,0	48,8	2,4	33,7	2,5
Estónsko	67 737,2	40,1	6,6	43,6	0,2
Írsko	3 899,9	35,8	0,9	50,6	5,5
Grécko	100 172,6	45,0	4,3	32,5	2,1
Španielsko	352 522,3	43,9	3,3	6,5	3,4
Francúzsko	612 488,5	22,9	6,3	50,6	2,6
Chorvátsko	27 458,8	32,0	27,4	37,2	1,1
Taliansko	646 816,2	31,5	2,8	39,6	4,0
Cyprus	1 841,7	22,9	3,9	51,5	1,6
Lotyšsko	103 578,6	30,3	1,7	59,1	0,3
Litva	110 770,2	61,8	9,2	1,7	0,1
Luxembursko	1 972,8	41,1	0,8	46,9	1,9
Maďarsko	56 149,7	42,9	17,8	24,9	3,3
Malta	10,4	4,8	0,7	13,4	32,3
Holandsko	20 589,3	17,2	0,541,5	29,2	0,8
Rakúsko	191 709,8	51,0	10,0	27,5	1,5
Poľsko	393 238,5	28,4	1,2	60,0	7,1
Portugalsko	32 064,3	25,4	4,0	42,0	5,0
Rumunsko	184 128,5	55,7	29,4	7,3	1,0
Slovinsko	4 731,7	36,6	6,6	48,5	4,5
Slovensko	63 591,4	23,4	4,4	55,2	0,4
Fínsko	207 438,5	23,9	1,3	48,8	0,1
Švédsko	390 252,0	23,8	1,0	67,9	0,4
Veľká Británia/	129 777,9	28,0	0,2	62,7	3,9
Nórsko	40 123,7	17,5	–	77,7	0,6
Švajčiarsko	24 654,8	30,0	3,3	51,1	8,1
Srbsko	5937,4	47,6	21,7	20,3	4,9
Turecko	346 754,5	45,9	6,8	36,8	0,9

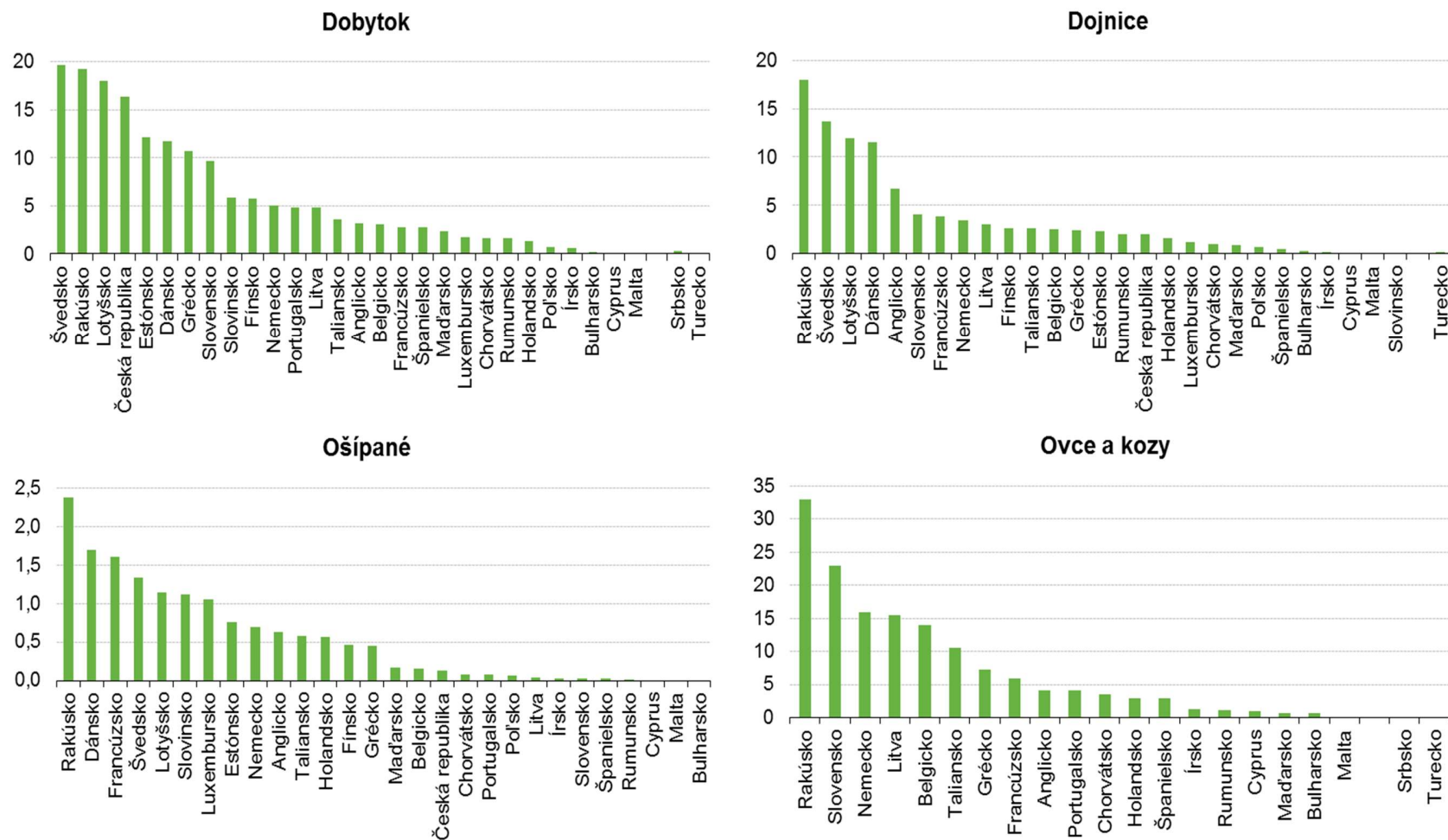
Zdroj: Eurostat, 2016

Ekologický chov zvierat

Údaje o ekologickom chove zvierat, najmä dobytká, ošípaných a oviec v roku 2014 ukazujú, že v niektorých členských štátoch EÚ bol pozoruhodný napríklad chov oviec a kôz ekologickým spôsobom, ktorý v Rakúsku predstavoval až 33 percent a dobytká 19,2 percent (v tom 18 % dojníc – najviac zo všetkých krajín EÚ-28, obr. 16). Rakúsko dosiahlo takisto vysoký ukazovateľ v ekologickom chove ošípaných (2,4 percentný podiel národnej produkcie ošípaných). Vysoké percento hovädzieho dobytká chovaného ekologickým spôsobom bolo aj vo Švédsku (19,6 %), a viac ako 10 percent dojníc chovaných ekologickým spôsobom vo Švédsku, v Dánsku a Lotyšsku. Pokiaľ ide o ekologický chov ošípaných, predstavovali menej ako jedno percento vo väčšine členských štátov EÚ (Eurostat, 2016).

Vývoj v členských štátoch EÚ medzi rokmi 2013 a 2014 sa v závislosti od druhu dobytká líši (pozri obr. 16). Rumunsko a Fínsko zaznamenali veľký nárast v počte ekologického chovu oviec (o 43,0 % a o 24,3 %), zatiaľ čo Rumunsko a Chorvátsko mali najväčší nárast chovu hovädzieho dobytká (o 68,0 % a o 11,7 %). Estónsko malo najväčší nárast podielu ošípaných (o 139,4 %). V Poľsku došlo k výraznému poklesu počtu ekologicky chovaného hovädzieho dobytká, ošípaných a oviec, ktorý sa znížil o 13,3 18,6 a 8,2 percentá. Grécko zaznamenalo v danom období negatívny trend vo všetkých troch spomenutých kategóriách.

Obrázok 16 Podiel ekologického chovu hospodárskych zvierat na celkovom chove hospodárskych zvierat v jednotlivých krajinách v roku 2015 vyjadrený v percentách

Zdroj: Eurostat, 2016